

сөөлгү чымында
тугу дагаа ажаак-
ажылаан турган.
кен бел айлаан-
чуурган алган.
ан ажыр 300 муң
л. Бугу алдыңтан
ли өрткөн чымын

Ындыг чедишкенинн тажы
болза, жагаларын ажи шынарды
чөмөр-биле чөмгөр, ажаалалы
ажыжын келгенине дээрли ажи
агынын кол зоотехниги Балза
чуузалан турар.
Ола уенин иштинеде Агния Ка-
сина 242 муң чуурган алган, а М-
на Попова ажаа бичи-ле четте
барган.

Бистиң-биле кожа моол өңүктөрдө

Баян-Өлгий аймактың партия комитетинин оргабы
„Жаңа Өмөр“ солунга парлаттыган „Чечектелген
Цэнгэл сумузу“ база „Баштайгы башкы“ деп
чүүлдерин ол хевээр дүжүрүп парлаан

Чечектелген Цэнгэл сумузу

(Цэнгэл сумузуунун партия үүрүнүн секретары, эш Н. Таазанның чүүлү)

МАР-нын Баян-Өлгий аймак-
тың Цэнгэл сумузуна 2000
ажыг тывалары Майнын улут
байырларында уткуштур айма-
кыстың бүтү чоннары-биле кады
экономикалык-болгаш кудура-
зының чаа улут чедикчинге че-
ди турар.

1921 чылдың революция му-
рунда моол болгаш бистин тыва-
лар хей чүс чылдарың дугузу-
ла чурттуң феодалдарының бол-
гаш даштынмы әжелекчилерин
ларгалың аманга чорал. Ол
үзүңдө артарат бижик-биле
болбас, амгы үнүң школалары,
культура болгаш өнөрүнүн аз-
бан черлери турбаан.

Шынап-ла, Октябрьдин соци-
алист Улут революциясы, өрүс
улустун дуалалчылы болгаш
Моол Арат Республикасының тур-
ган үзүңдө амы-дуума Моолдун
аратары-биле бистин тывалары-
ның амыралым чаа чедикчинге
апарган. Шаанда жомуудан
калган чоран Цэнгэлдин тыва
ам чечектелип турар, аас-кежи-
тиг артарат болган. Шаанда ий-
чангыс шыгыг өгдөр хөстүтүлөп
турган черлерде, ам чырык де-
гем школалар, ном саям, куль-
тура бажынары, уруглар ясли-
лери, кино, клуб, радио, теле-
фон, ыгыш заводу, эмгекте болгаш
чырыкшынын черлери, үлөтүр
артели-биле өтүп жогуп, моол
улуста чурттагыч тыва чонун
бижи-биле билбес чоруу бүрүн
ууткатылган.

Эрги, аал-амытан чурттаваан
черде амгы үнүң чаа туулгалары
тургустунуп, кездэ ажал-агы
катыжымшыкынын малчынары-
ның болгаш араттарын амыра-
лы улам сайырап турар.

Тыва үлөтөр доктарыңды:
«Аалы көрбөзүн өлү көр, не-
ки көрбөзүн уруу көр» деп чу-
галлаан сөстү амгы бистин тыва
олдары, кыстар аас-кежиги
көргөнгөн. Үрде манаттылган
хосталганы моол, тыва, казактын
аратары алган, коммунист
бүрүңгөр тилекселгит чоруп ол-
дар. Бо хунерде адам бижытып
турар социализмниң тургузуу-
шунда улут чедикчининиң
онут керчилеп турар.

Цэнгэл сумузуун тываларың
эрги нитилелден калган кичиги-
бир жомуудан дашы-чачыңды
арыглап турар болбай бис. Цэн-

гэл сумузуунун 1000 кижилерден
165 кижиги хандыг-бир школа
өргөнгөн, 700 кижиге бир кижиги
эмчилик оонажыр. Бистин тыва
олдар, кыстар иштиги, даштынмы
кандыг-бир школада тыл бүрү
өргөнгөн, баштайгы өөреникчилери
доозун көрүп, улус ажал-агы бол-
гаш культура чырыкшынын чер-
леринде үдө-түңнөдиг амыдап
турар.

Тываларымыстан Араттың
Улут Хуралының депутаты, нам,
улустун харымсалгалыг алаба-
лакчы болгаш мурнакчы анык
ажыдакчы кадрларын хей дем-
дептеп болур.

Черинде бистин тывалары-
мыстың сагыш-сеткил, культу-
раның талазында улам-на сайырап
келген болгаш сайырадып турар.

Тываларымыстың оолдары,
кыстарымыстан совет улустун
улут чогаалчыны М. Шолохов,
Салчак Тока, М. Ауэзовтарын
Чогаалың орус дымдарла номчуур
номчукулдарың саны өтүп турар.

Бистин тываларың аал, өрө-
ге бүрү маң улук чок солун, жу-
ралдарын номчувас, радио дын-
навас, кино көрбөс олутуш шы-
дас болган.

Бо бүтү тываларымыска бис-
тин намың алаңын сагыш чо-
вакшымынын, ленинч национал
мерген политиказынын үрө-түңө-
ли деп чоргаларың бис.

Бистин тываларың: «Дуаны
жылап чандары» диген чечен
сөзү бар. Оң ужурунда бистин
тывалар намың сагыш чо-
вакшынын күш-ажымынын чайы-
нанчак чедикчинин-биле чан-
дыр турар чачылдарың болган.

Майнын улут байырларында
уткуштур бистин сумуун бүтү
малчын, ажыкчынары болгаш
алаба-лаачылары бо чылын бе-
дик чогаалчыны күш-ажыкчы бе-
лектиг ужуражыр дээш, байыр-
дал муруну хунерде күжениш-
киниг амыдап турганар.

Малчыларда бүтү малды ча-
стын доштун сооктуг шаанда чы-
лыг кыштап, кажалалып, си-
ген, кур чечин, төрүт малдары-
нын ажалгазын, кемгерилгенин
чуугалаа көрүп, эки үрө-түңө-
лиг күстөккениниң саны хей.
Часкаар бистин малчыларымыс

чал талду менди камгалат турар.
Улустун Улут Хуралының депу-
тады А. Дембел болгаш «Сару-
зам» («Чырык орук») кездэ
ажыг-агыг каттыжымшыкынын
мурнакчы малчыны Ж. Серей,
А. Яма, Т. Кис, Ж. Лузаннар
бүтү малчынарын мурунда он-
загай үлөтөргө амыдап турар.

Цэнгэл сумузуун хемчээниң
бир дугаар кварталының болгаш
4 айларын бүтү планы, 100—
190 хуу күстөккөн. Млангы
үлөтүр артелиң коллектив-
тигери 1 квартал планын 172
хуу, а 4 айын планын 120 хуу,
беш чылдын планын бир чылдын
мурунда 108 хуу күстөккөн.

Цэнгэл сумузуун ажыкчы
чоннары майнын хүнү уткуштур
тыпкан чедикчининиң улам-на,
чүтүлдүг бижылаар, улавас бо-
лур оран чурттуң чазак-чагыра-
нын сонгулдага байырдал-биле
ужуражыр дээш амыдап турар-
лар.

Цэнгэл сумузуун тыва чонна-
ры Моолга социализм тургузар
хөстүлдөнгө боудун илгилг
дуаны көргүзери дадалаа чок.

Дагын катал үнөм харлаар звес,
Дагыштыгы басып чачыгар мен.
Муугар алдан харга үзүп келдим,
Мурункуму бодап эгеледим.

Үнениңгө өөрүүрүң-даа чадавас,
Үнөм хар ам сондон унут-даа бол.
Аас-кежини, тайбың чурту Моолга
Аныксып, хей-аңт кирип чор мен.

Алдан дээрин бөгүн утуп нааинаш,
Амгы чоргаар үлө-ишти кирүп,
Алыс чырың келир айну болуп,
Аныктарга кады чыксадыр мен.

Мээн назы-харым дөгүзө-даа,
Мээн чүрөс сонкостай бөрү деп бе?
Чоннуң аның оору-биле мени
Чогаалдарым чедип алгаш чорум.
Очулдурган Б. ХОВЕЧМЕЙ.

ХУНДУТКЕЛДИГ ХҮЛЭЭП А Л Ы Ш К Ы Н Н А Р

Тыва АССР-ниң төлөдери ма-
йын ортан үзүңдө Моол Арат
Республикасының Баян-Өлгий ай-
макка аалдап чорал. Аалчы то-
молерин СЭКП обкомунун се-
кретары эш К. С. Шойгу баштап
чорал, Тывадаан келген аалчы-
ларын аймактын удурткучлары,
ажыкчы чоннары, школалар
чылыг-биле утуп алган болгаш
пионерлер оларга кызыл галстук-
ларын баалапканар. «Тыва
АССР-ден келген аалчылар кирип
моорларар!» диген чыгыг өсгөр-
лө моол, тыва, казак дымдар ми-
рыңа бижигилээш, кирер эжик
аксында амыдап.

Барганымыстың кежээинде ай-
мактын театрынын артистери со-
лун концертти көргүскөн. Даарта-
зында спортчу оюнар болгаш
эң шыырак 16 мөгелерин ху-
рең болган. Оон соонда аймак-
тын музейин, бус-биле амыдап
электрон, радио станциязын база
салгыны, школаны сонугурап кө-
ргөнгөн. Аймактын өскө-даа амы-
дыраалы, культуразы-биле та-
нышканар. Аймакта 13 суму, су-

му сайында-ла көдээ ажыл-агый
катыжымшыкынары бар. Ук ай-
мактын кол чурттагыч чону ка-
зактар, оон өскөлери моолдар,
төрбөттөр, тывалар. Тывадаан
келген аалчыларын аймактын
кулсомуунун даргазы үдөп алган.
Цэнгэл сумузуңа барып чедирген.
Ылаар бар чораш, Саксай суму-
зун таварып эрткенер. Ол суму-
зун даргазы Максим, бухгалтери
Базы-Шулуу олар аалчыларын
уткуп алгаш, тыва дым кырыңа
чуугалажып, сонугураа айткы-
ларын салгалатп турганар. Цэн-
гэл сумузуңун чогуңда Харатын
кемге чедип келериниң, суму-
зун үрүңүн даргазы, мурунда
Тыва АССР-ге аалдап чораш,
тыва националың Найын олду
Таазан база суму даргазы, болу
казак болза-даа тыва дымды эки
билер Хамебей олар аалчылар-
ын утуп алганар. Сумунун суу-
руңче кирер улут эжиктин бажы-
нда казак, моол, тыва дымдар ки-
рында «Эки, тап-билээ, даш-
пын аалдарар!» диген дозуну
бижээп болду.

Сумунун сууру Комду хемин
укулда чүрө-дир. Цэнгэл-Хайра-
кан деп улут тайганың азы-биле
сумуну алаан. Цэнгэл тайганың
далай деңгелинде белин 3967
метр, чылын оон бажы ак менги-
лик чайлаар. Сумула «Чырык
орук» көдээ ажыл-агый катты-
жымшыкынын малчынары Цэн-
гэл тайганы долгандыр малын
чайгалдадып турар. Сумунун
удурткучлары Тывадаан келген
аалчыларын эдиртип алгаш, Ко-
мду хемин өрү Шин-Бажы, Үш-
Хемнери таварыш, Албан-Оруу
деп черин алаан. Бистин чурттуң
да чурттап турар МАР-нын улу-
стун Улут Хуралының депутаты
Ахчыгал олду Дембел-оолу база
Хой-Баштыг деп черде чурттап
турар койжу Андайын алыңга
чедиреш, койжуларын амы-
дыралы-биле таныштырган.

Майнын 18. Сумунун төвүңде
стадиону чоң долдур олурупкан.
Алаа эң күштүг мөгелер ху-
рең, ча-биле бөг алып, айттар
чарыштырып, айттар мууну ал-
гаш, «оолду кыс чедер, кыс бө-
гү» деп оюнар ойнап, холуг
наалыкчы кылды. Ол наалыкчы
тыва сумунун чурттагычлары бар
шүтү чыгып келгенер.

Оларны чурттал турар черлери:
Сыгалыг-Хал, Кукунуг-Дэг, Үш-
Хем, Ак-Хем, Беш-Богла, Ко-
мду-Хем. Тыва сумунун аныктары
концерт көргүскөн. казак, моол,
тыва мрларын сонугураңчы кы-
лар мрлашкан барылар. Суму-
ла тыва өрөгө 500 ажыг, мыда
2000 ажыг тывалар бар болду.
Сумунун бүтү малы 141.194 баш.
Ол сумунун 40 ажыг тывалары
эки-бүрү дээш өөредилге чер-

лерин дооскан. Сумула эге школа
бар. Казактар казак дым кыры-
ңа, моолдар, тывалар моол дым
кырыңа өөргөнгөн турарлар. 20
ажыг чыл дугузуңда башкылап
турар тыва башкылар Доктугу
олду Тайбин, Чываа олду Багай-
оол, анык башкылар Балчаа Са-
рыг-оол, Чынак Кагаа болгаш
оон-даа өскөлөр бар.

Каттышкан ажал-агылың эң
жик малчынары Д. Азия, Ө.
Лопсан, Ж. Серей, А. Яма, Т.
Кис дээш оон-даа өскөлөр. Суму-
нун чылда малтан алыр оорулазы
337 сая төгөрик. Суму күлө мал
чын кылдыр арбайын, сулаын,
кукурузын сугаттыг черлерге
тарып турар. Оларда тракторлар
болгаш автомашиналар бар.

Тыва АССР-ден келген аалчы-
лар-биле ужуражып чуугалажыр
дээш улут наамылар болгаш
аныктар хой-биле чеккилеп
кээп, Тываның экономика, кул-
туразынын сайыралынын, чоңу-
нун амыдыралынын дугайында
сонугураа айткыларын салып,
төрөөн тыва дымды чуугала-
жып турганар. Оларын ары-
зында ооржактар, иргиттер, ко-
мушкулдар, союнар, сарыгалар,
доктар бар.

Тывадаан келген төлө аалчылар
казак-даа барга, кымын-даа өң-
гө кирерге чуреткин хамзылдан
уткуп, хүндөлөп, чыгыч-чымак
сестерин чуугалап турганар. Ай-
мактың 100 ажыг км черде
Ноган-Нур сумузуңда «Парти-
зан» көдээ ажыл-агый черинге че-
дип келериниңе кончут солун ко-
нцертти үш дым кырыңа мага-
дап көргүскөн.

Тыва аалчы төлөдери аймак-
тын ном кондетиңин бирги сек-
ретары үдөп алгаш, бистин чурттуң
кымыздарынын чооту Меген-Бу-
ренге чедирин кван. Бистин
аймакка аалдап келген, чү-
дө 10 конук болдунар. Ай-
чедир манжа аалдап турар
болуңдар, кончут-ла эки чү-
дө. Ылымг болза-даа кончут улут
үдөни бүдүрүп чуугалажып алды-
мыс. Силерин болгаш бистерин
ажыл-херектериниң бүдүгүр бо-
лур ужуражыр. Шынап-ла, бистин
ажыл-херектериниң бүдүгүр ту-
рамы мых хам конуктардан-на
илден-дир. Чангыс чорук бо эсе-
ле болгай, моон сонгаар хей улаа
аргыжып харылзажымыс му-
нувуста. Бистин аймактын амы-
кчы чоннарын экиг байырып
Тыва АССР-ниң бүтү чоңунга, на-
мынга, чавазига чедириниңиң
дилдияныс—деп, ол чуугалам.

Бо июнь айнын 19-та Баян-Өл-
гий аймактын шик театрынын ар-
тистери бистин республика ко-
нцерт көргүзүп чедип келерлер.

О. ЛАМА.

ӨСКЕРИЛГЕЛЕР

«Кок-Тей» советтун сүт-бараан
фермазынын ажыл-ишчилери чеди
чыл панынын соолгу чылдында хей
сүтү белекээр дээш кызымактай
ажыдап турар.

Ферма ам чайлаглааныңа бе-
леткенип, инектери дүңе казала-
рып база органиктаан. Хүндө үш
күзү саарын докталып, немелде
чөм кылдыр концентратты, силосту

доктаамал берип агаалар. Бо өскө-
ригелерин чорутканын туду-
лунда фермада сүт саалазынын
деңгели апрель айга деңгээрге май
айда 20 хуу өскөн.

Анык саанчылар И. Ондар, Т.
Кавай-оол сүт саап алырынын тала-
зы-биле социалист чарыштын
тиилекчилери бооп турар.
Р. ОЧУР-ООЛ.

Хандырылга—кол чүүл

Чадаана хоорайнын чурттагыч
чону чыл келген түдүм-на көү-
дөп, улустун хергелел уладалып
турар. Хоорайнын аш-чөм бол-
гаш улуттук сарааннарының ма-
галинери ажылчы чоннарын хе-
регелелин мрлата-ла чедир тан-
дырап турар.

Хоорайнын улуттук барааны-
рынын магазинеринде бар көс-
төмкериңиң, инектерин хемчээли
улуска таарышпас, саарылга чок
чылар чорук бар. Чижээ, 34, 37,
39 дугаарлыг эр, херөөжөн инек-
тер, 46, 48 дугаарлыг эр, херөө-
жөн костюмнер, 46, 48 дугаарлыг
куску, чаксы тоннар чок. Мага-
зинерде бар илик-хептерин хем-
чээли улут болганында чон са-
лым албас, алаа делегелге бооп ту-
рар ийикке, азы складтарда чыт-
кылаар.

Барааннары саарылгалыг бол-
дуруп, ажылчы чоннарын таарым-
чалыг барааннар-биле хандырар
төлөдө, саарылга чок чылар ба-
рааннары сайгарып, чоңун хүн
бүрү хергелеп турар чүүлдерин

респотребсоюзтан алыр ай келген
боор.

Чамык чүүлдерин өртөө үл-
галы бээр чоруктар Чадаана хоо-
райнын салгыларында бар. чүд
лине сускунга хергелээр суглар—
газиронка дөң кылгыларын өр-
төө аш-чөм магазинеринде бир
дмий болуп турар, а ларбатарда
кирген газиронкаларын өртөө
улут болуп турар. Салып алычты-
лар бок чылдагынын билбей ту-
рарлар.

Хоорайнын чунар бажымынын
ажылдар шаты дык таарымча
чок. Хүндүкүнүң 2 шактан өгө-
лөш кежээкиңиң 9 шакта халгы-
на бөөр, а билет өртөө 20 көпөк
болуп турар. Өске хоорайларын
чунар бажынарынын билелиңиң
өртөө 15 көпөк болгай, бисте чү-
ге утуту?

Салыг болгаш коммунал-ханды-
рылга черлери ажылчы чонна-
рын хандырылганыңа улут хей-
чөнтөй салыры чүтүлө деп бо-
даар мен.

Т. ООРЖАН.

Хоойлуну сагыры— хамааты бүрүзүнүн хүлээлгези

СЭКП-нин XXII съездинин бол-
гаш СЭКП ТБ-ның октябрь, ноябрь
баз март Пленумнарынын шийти-
лери амыдыралга боттандырары

дээш кызымактай ажыл-иш бистин
Төрөн чуртувустун бүтү-ле булуңна-
рында хаймыгып, кончунжик тур-
гузары дээш улут чаагай херекке
бистин нитилелдин кижж бүрүдү
бодунг улут-хууун кийил турар.

Нитилелдин кежигүнери кымы-
мак күш-ажыдын алгыла хей-ни-
тинин өңүзүн камгалаары, соци-
алист нитилелдин көрүм-чүрүм-
нары сагыры, кижж кижин
чүндүзээр, өт-бүлени бижит
тудары дээш чергелит хемчег-
лери база калбаа-биле чоруду
турар.

Ылымг болза-даа бистин нитиле-
линиң кежигүнениң иштинде
эргин артышкынарынын бөтүнлө
эдилеп чорутуу, хей-нитинин ко-
рум-чүрүмун үрөп, кижилерин
ажыл-ижиңге болгаш дыштаныл-
гыңа шалтык чедирип чорутуу шаар-
ланчак кижилер ам-даа бар болбу-
шаан турары хөмүдүңгит.

Тес-Хемниң болгаш Эрининиң ра-
йоннара аразынын прокуратуразы
хоойлуну чөптү сагымырыңче, оон
үрөкчилери-биле демиселди күстө-
лөргөңгө улаңган хемчеглериң ай
келген. Иччалы-даа бистин ап чо-
рутуп турар хемчеглериңе ам-даа
чедирип, дозштыг эвес болган дээр-
зин аң, кара чогу-биле демделген
болур.

«Чодураа» колхозтун кежигү-
турган Севилбаа Ажылчын дээрл
мурунда шийтиргеш, үш чыш-
тинде бодунг херөө эрттиргеш,
чоокта чанып келген турган. Ол ча-
нын келгеш, колхозка хей-нигиге
ажыктыг кандыг-даа амыл кылбайн,
тоянчылап чоруп турган. Колхозтун
ажылчын алтырнынын каларчымы
турган Балдан Комина дээрл кал-
дыг-даа чөлпөзөөр чокка алтарын
оор, тоянчы Севилбаага халасна
мундуруп турган. Ол оор Самагал-
дайын нефти базазынын амыдак-
чызы Солунам дээриниң бажыныңа
ийишп туруп алгаш, оор херекте
уугадып турар, демгил ову чажы-
рышкан. Херектен Севилбаа Алды-
оол деп 59 харлыг кырган ирейин
чынгыс мунар азын оорлап алуруш,
оң эдлин Балдан Комина дээрл
биле уушкен. Балданын үлүүңе
алгаш оор эдти салгылап, чажы-
рып-бузарыңа оон каалай
ВЛКСМ кежигүру Намбыр Шиг-
жирмаа киришкен.

Ол-ла колхозтун кежигүру турган
Соин Кара-Былаа дээрл демги-ле
Балдан Коминаның дуаланың-биле
бо чылдын март айда оор херекти
кылган. Ол оор Эрин районда
«Чаз орук» колхозтун дөрү баш чы-
гы малын үе ойланып алган
Ак-Эрик казымы Агараа кээп бир

богбаны хууду кааппан. бир бани
дагдан чуудуруп алурун болгаш
када бирини кемдеткен.

Оорлар Ажылчын Севилбаа, Бал-
дан Комина, Соин Кара-Былаа олар
тусту-тузунда-уун хуусаалыг ший-
тиргилээн.

Хамаатыларын, млангың херөө-
жөңнөң эргелеринге халлаар тур-
жон чоруктарың кымырлар база-ла
бар. Хамааты Оюн Амыга дээрл ка-
лазын болгаш 9 класса өөренип ту-
рар өлгүн үрүңчү айттар, үндү-
лнр ойлалыр турган. Ол бава-ла
ууун хуусаалыг шийтиргеле оонаш-
кан.

Соин Кытай-оол биле Иман Се-
дин-оол олар чакың тарыла төңнө
«Чодураа» колхозтун трактористери
бооп амыдап турган. колхоз төвүң-
ге кээп бөзүлгөңгө арагалааш, ха-
мааты Көкү Баларчы деп улут на-
зыгы кижини кемгилер айткан. Олар
была-ла харымсалгадан чайлавамы
тодаргай.

Колхозтун Ак-Эрик буздуруге
участогулаа заматталыр Елган бо-
гаш Урааң-оол олар колхозтун хой-
ларын оорлап экип, салып алган
турган, туттурганнар.

«Чодураа» колхозта кем-херек
үүлөгилериниң чүтлө каш-ла чыг-
жектери үстүңдө ол.

Кем-херек үлөгилер, оор кылдыр,
чажыржыр буздуруге, амыл кылба,
арагалаар кижилерге уду демисел
чорутпас, мурунда шийтирип
рооан кижилерин амылга килерде
хынап көрбөс, салдыкчак чоруктар-
нын уламында болуп турамы то-
даргай көстүп турар.

Хоойлуну шыгыры сагымы, хей-
нитинин көрүм-чүрүмун үлөтөргө
тудар амыдап бүтү черлерге, оон
иштинде «Чодураа» колхозка ботта-
ндырып чорутканынын бүтү-ле арга-
лары бар. «Чодураа» колхозту ап
көргөлөңгөр. Иңиз үлөгилерин уду-
тукчу, амыл-иңиң болгаш чуржунг
кижилер хей. Колхоз баштаар чери,
партия организациясы, комсомол ко-
митети, кездэ Совет, өш-хуузуңуң
суду дээш хей-ле хей-нитин органи-
зациялары амыдап турар.

Ычанамг үстүңдө эштерден: «Си-
лерин колхозтиңге көрүм-чүрүмун
кым көп чорутууп бээрде, боттары-
нар чоонган силер, каш борбак чу-
рум үрөкчилеринге күш чептес бо-
ганыңар ол бе?» деп айткырың ту-
рум баугаар салып болур.

Хоойлуну сагымы—хамааты бу-
рутуңуң хуулаңгелди. Хамааты кижж
бүрүтү бодунг ол ымыктыг хүлөө-
лөңиң күөдөң болза, бистин ары-
шыска хоойлу үрөкчилерин түрбас
болгаш сымас болуру чүгөңжик.

Д. МИНИТ.

Тес-Хемниң районнара аразынын
прокуратор.

РЕДАКЦИЯДАН: Тес-Хем районда, млангың «Чодураа» колхозта
хоойлу-дурм сагымас чоруктарың дугайында район прокураторун
илеткел бижин СЭКП райкомунга болгаш райкукумука кирген бис-
ке билдиңиң турар. Илеткел бижиктин иң-биле кандыг хемчегер
алдынын турарын редакция уду-биле сонугурап турар.

Моол Арат Республикасының Баян-Өлгий Айма-
нын хөгжүм-шин театрынын артистери Тыва
Автономнуг республикамын аалчылары чөдө
бергини-биле халыктың солун концерти көргүскөн.

ЧУРУНТА: аймактын хөгжүм-шин театрынын
ниити мр бөлүү театрынын сценалында.

Фото О. ЛАМАНЫЫ.

МАРП ТН-зының чедиги пленумунга Цеденбалдын чугаазы

УЛАН-БАТОР (СЭТА). Моолдун Араттыг революстуг партиясынын Төп Комитетинин 7-ги пленумунга МАРП ТН-нын бирги секретары, МАРП-нын Министрлер Чөвүлелинин даргазы Ю. Цеденбал бо чыдагы апрельде СССР-ге МАРП-нын партия-чазак төлөөлеринин наймалчы аяч-чоруунун үзүндө болуп эртен моол-совет чугаалажышкынынын чугула түнөөлөрүн дугайын чугаалаан болгаш келер беш чыдаа (1966—1970 чылдарда) чуртун мурунга тургустунган согулгаларга доктаган. Коммунисттик шынчээшкисе бар чуртталарын алып эртеринки оруктарын дилеп тыварына акы-дуна партияларын бо чыдагы мартта Москвага болуп эртен Консултанттыг ужуражышкынынын ойнаан чугула ролон демделеш-шаан, Цеденбалдын меделгезин бола, ужуражышкынынын кыркыч-теринки ажаллап кылган саналдарын боттандырып бугу хемчеглер-биле дулааларына боттарынын шийтир-

лини МАРП биле СЭКП илергейткен. Ылангыч бугу марксисчи партиялар-нын чаа чыгуулу хуралын чыдаары-нын, нинти дайзын-империализм-ге уду, марксизм-ленинизмдин улуз идеяларын тинделгез даш дем-сежир төлөөдө, тургустунуп келген бергелерин алып эртеринки акы-дуна партияларын коллективтик күженишкенин угулдарынын эргежок чугулазын амы байдал бо-логон турар дээрзин бистин ийи пар-тияларымыс санап турар.

Моол-совет харылааларга үн-дээшкенин бербишаан, Цеденбалдын меделгезин бола, ол харылаалар анал-ла чаагай кожа-хөлөөшүн эвес, а акы-дунамын, политика, экономи-ка болгаш култура амыралдын бугу азыралын талашы-биле деп эртерин харылааларын болуп турар. Совет Эмгекчил бугу талашы ду-даламчыны моол удузун чаагай чо-руун чыгылыш чокка беаидериче,

республикада социалисттик тургу-зушкунун темпелерин дүргедели-ринче угулдарын дээрзин илеткел-чи меделгезин.

Дөрткү беш чыл планын ботган-дыр талашы-биле республикага ду-даламчыны акы-дуна социалисттик өскө-дөө чурттар—Болгария, Вен-грия, Польша, Чехословакия, ГДР бола көргүзүп келген деп, илеткел-чи меделгезин. Бистин республика соци-алисттик күрүселерин дулааламчы-чокка, чүгө болууну күштеринге дайнышаан, чааскаан бодууну со-рулгаларын шийтирлеш шыдаас турган ийи дээрзин Цеденбал дем-делгезин.

Оон дараазында Цеденбал СССР-нин болгаш социалисттик өскө-дөө күрүселерин дулааламчыны ажиты-кылар ажиталар талашы-биле, чурт-тун чаа беш чыл планын куусалар талашы-биле моол удузун мурунга тургустунган сонгааралтымын со-рулгаларын чырыткан.

Даштыкыдан допчу медээлер

★ Даккага (Чөөн Пакистан) «ССРЭ фото-чуруктарда» деп дел-гелге ажиттыгган. Моон-биле хол-баштыр Чөөн Пакистаннын үлетпүр министри Деван Абдул Басит чүе-чугаалап тургаш, Пакистан биле СССР-нин аразында наймалдык бол-гаш културдуг харылааларын бы-жыгыларынын эргежок чугула болуп турарын меделгезин.

★ Болгария биле Уганданын аразында салыг дугуржулгазына бол-гаш эргем-техниктиг калы ажалла-жылга дугайында дугуржулгага эне-бештай ат салган. Салыг дугур-жулгазын өзүлгөр Болгария машина-ларын болгаш дерингени, электри ба-раанларын, электротехниктиг болгаш пест-таамы үлетпүрүнүн кылгыларын, химия калыктерин болгаш эм аймаан Угандага бээр. Ылчаарга Уганда ко-фени, хөөшени, чимистерин, хемчү, туудут ыжымы болгаш өскө-дөө ба-раанларын Болгарияга чорутар.

★ Афганистаннын премьер-минист-ри болгаш даштыкы херектер мини-стри Мухаммед Юсуф ПУР-нун ча-лаанын чаалааны өзүлгөр 1965 чыл-дын июньда Польша Улус Республи-кага баар.

★ Азиянын болгаш Африканын чурттарынын ийги конференцияга киржир 25 кижиге составтыг төлөөлөр-ин Пакистан Алжирге чорутар деп турар. Ол төлөөлөр президент Айюб Хан баштап чорутар.

★ Хамиктиг чимишчилелдериниң заводтарын Индияга гудар дугайында америк химия корпорациязы-биле индий чазактын чугаалажышкынына-ар мушт буурап дүшкен дээрзин ин-дий солуннар дыйнадыт турар. Ол америк химия корпорациязы беш кол америк фирмаларын каттыштырып турар. Корпорациянын тургускан ие-селделерин Индиянын чазак хүлөөп алып аргажок болган.

★ ГФР-ин канцлери Эрхард Кат-тышкан Штаттарга чораш, Бонда чанып келген.

★ Конгоңун чазак (Бразавиль) 1963 чылда республиканын президен-тинин албанында дүжүктөгү Фюльбер Юшуну херектигин хавы-ларын шийтирлеш, Фюльбер Юшу бодууну анык болгаш чангыс бодал-дыг кижиге Моис Чомбенин амыр-жилге-биле Леопольдальче деп чоруткан.

(СЭТА).

Күш-куальтура болгаш спорт

«Старта»

Фото этюд Г. СИРОТИННИИ.

„Спартак“ — шыырак команда

Бүт бөмбүтөгө Кызыл хоорайын бирги чери даш маргылдаа «Совет Тыванын 5 чыны» стадиона июнь 8-те үргүлчүлээ. Пассажиры АТБ-зынын команданы «Спартак» оюнун шадугу ортузундан эгелеш, республиканын команданы «Урожайны» хаалгазынче бөмбүтү чедир берген. Ол команданын ойнак-чызы Кузнецов бөмбүтү кири теп-кен. Урожайлы хары бөмбүтү кири-ро, спартакчылар уду хаалашкынын кылган. Полиграфистер оюнун чур-ууну үрөөн, мынганаш суула «Спартактын» хаалашкыны Михаил Гамидов 11 метр черден «Урожай-ны» хаалгазынче бөмбүтү кири теверин чыпшарган. Оон сонда полиграфистер саны деңгештер деп орадалаша-даа, оон 4:1 саныг бо-луп, «Спартактын» тикелгези-биле доозулган. Ынчангаш бо маргылда-да «Спартактын» командалары му-нап турар.

М. ГАМИДОВ.

ХӨЛ-ШЫДЫРАА

Б. Спасский — шүүлдеде

Б. Спасский биле Е. Геллердин сессия салымнын хөл-шым-дыраа талашы-биле делегейге бирги чер даш шүүлде маргылдаа киржир эргени Б. Спасскийге берген. Ийи сан ажит чоруп турган Спасский бо оюнга хайым салымнын биле шүүлдеде киржип болуп турган, ынчалдаа-да хайымнаар ыдыг арга оон бугуңге таарышпас болган.

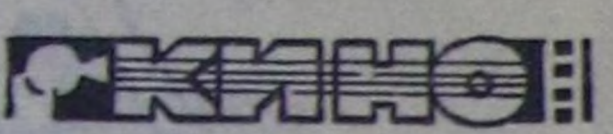
Оюнуң чоруп турар байдалын көргүр самбырага 16-гы көш көстүп келген. А карзы-биле ойнаа Геллердин туружу ынчан на берген-мээр апарган. Оон шийл алганы сийлиан камгалал ак кижини мурун-дуна нарын айттырылган тургузуп шыдааган. Тевеге, мерзеге, тергеге даштыктыг ажит оолдун хаалашкы-ны-биле Спасский ноюн талашыга чазат теп унериниң халдыр бодалдыг планын турган чүеи ирги. Ноюн хөл ортузунда туруп калганын аайымзымай, Спасский согушкуну-н улам күштелдирген. Аргалатты-нып унерин болаш, Геллер 18-ки көштө бир огдун-даа анаа сенегил-лөөн. Спасский ол сенү хулазгени, каш көштө соонда караның туруш-тарыны мерзеге-биле шүргүп киргеш, өскө ийи оолду тулчуушкуну-биле апкан. Удатпаанда элзэн каш солчууш-кунар болган соонда Геллердин ту-ружу улам на бергелзэн. Ынчангаш 30-ку көштө бодууну удуулажышкы-нына тикелтирген деп билингеш, Геллер анаа байыр чедирген.

Совет гроссмейстерлериниң эне-аныша Борис Спасский сессия салым-ны алызында анык назыннын изиг чүткүлү-биле ойнаа болгаш дүрүм өзүлгөр тикелгени чедип алган.

Бөгүн республикага будуттагылап каап турар, чазак чок хун болуп Хат өй-тавында, сонгу-барың чук угул-лажышкыныг. Агаарнын температурасы республикага 13—18 градус, Кызылга 19—21 градус чыгып болуп.

Редантор Н. К. КУДАНИ.

ИЮНЬ 11-ДЕ

«НАЙРАЛ»: «Чанкунь тураскаан» Матап умуражып келгенир» 10, 1.20. «Бичин оглууну куудумчу» 11.30, 3.10. «Доозунда чечен» (1-ги сериялы) 5, 8.20. «Доозунда чечен» (2-ги сериялы) 6.40, 10 шактарда.

«КАА-ХЕМ»: «Чеди аяакчы» 10, 12, 2. «Доозунда чечен» (2-ги сериялы) 4, 5.40, 7.20, 9 шактарда. «ЕНИСЕЙ»: «Мурнуу белдир» 2, 7. «Внукуңунуң ады Энгельхан» (1-ги, 2-ги сериялары) 4, 9 шактарда.

«ВОСТОК»: «Салын неткен моор-талын чаа жуурадары» 1.15, 3.15. «Алысаның дилгилери» 5.15, 7.15, 9 шактарда.

ЧАПТЫ ТЕАТРА: «Малахов кур-ган» 5, 7. «Шынык өңүктөр» 9 шактарда.

РЕДАКЦИЯ АДРЕЗИ: Кызыл, Шетинки — Кравченко кудумчу, бажың № 3. ТЕЛЕФОННАР: Редакторунуң 24-63, редакторунуң ораакчыларынын 35-24, 25-38, харыскалыг секретарынын 23-35, партия-а амчылар калдынын 23-54, агитация болгаш пропаганда база көдө ажал-агыл калдыстериниң 37-13, үлетпүр калдынын 22-64, чагаа, ажалыгы болгаш көдө корреспонденттер база совет тургузуг амчылар калдыстериниң 21-27, иптияг информация калдынын 20-60, бухгалтериянын 31-75, корректор-ларынын 21-47, 27-41. Солун вебейи барганда 32-75 телефовче долгаар.

Тыва АССР-нин Министрлер Чөвүлелинин чанында Парлаатка өргөлеленин типография, ТӨ-00631.

„ДЖЕМИНАЙ-4“ ужудушкунун дооскан

(Даштыкы парлалганы арыннарындан)

«Джеминай-4» дээр ийи олуттук баштайгы америк космос чорашкуну июнь 7-де Москваның-биле 20 шак 13 минутта турла. Бернуд ортулукунуң районуна доозулган. Америк астро-навтар Д. Маклиниттиг болгаш Э. Уайттын ужудушкуну, оларнын чоруккан эртен шийишчилелерин бол-гаш шенелелерин—делегейге кос-миктиг ажидаириниң хөгжүл-дешин оларнын дыкка улуг чедииш-кини совет эртенги хай-нигити бе-ли-биле үнелет турар. Америк ужу-душкунуларын чер чорутпаан болгаш ажаллаан, астронавт Уайттын кос-моска үнгөн болгаш ажидаиринки, чедиркиг ракетагын сөөлүг чалазын-ны капсулазы-биле корабльды чоо-шулаштыр дээр орадалашкыны—ол бүтү бола космоска ажида-ириниң практиканын чаа дур-жулга-биле байдыт турары маргыш чок. Ол дээрге космос техниказын ажаллап кылмында болгаш сайы-рангайдарына ажитыг болуп, ылангыч кижиниң организмине де-кка чок байдалды салдарын шийи-лээрине Совет чуртунуң чедип апкы-ны ыдыг кайгачыктыг чедиишкени-нерин немей долдуруп турар-дыр.

Дезин чоктун байдалын, дйирг ор-ганизмге, кижиниң ажаллаар арга-зына оон салдарын Юрий Гагарин-ден эгелзэн, бүтү II совет космонав-тарын ужудушкунуң үзүндө хы-нап көргөн билдинтир болгаш. Де-зин чоктун анаа эвес байдалдарына чурттал болгаш ажаллап болурун оларнын бир эс-сепкилдиг санаа-она-ды база медиктер балдыкп турар. Корабль кабиназында кижиниң үнүшкунун Алексей Леоновтун деле-гейге бир-ле дугаарында боттанды-раны шынар талашы-биле шылар-гай чаа болушкуну болуп турар. Гер-метиктик скафандр барда, космонавт кижик космиктиг делгеге язы-буру ажилдарын күүседиш шылаар арга-шыкенинин дугайында эртендештерин бодолон ол база бадыткан. Ол бола корабльдерин ужураштырары, космиктиг бир корабльден өскө ко-раблече шийишкенин боттандыра-ры, орбита станцияларын чып эт-тээр талашы-биле өптөлгө ажилдарын

күүседири чергелгид ыдыг айттыр-дарын шийтирлээрине негеп турар.

165 тонна деңизтик чедиркиг ра-кета-биле Черини орбитазына салып үндүргөн «Джеминай-4» дээр ко-рабльди ужудушкунуң дугайын допчуу-биле көргүзүп көрзөли. Июнь 3-те 18 шак 16 минутта америк ко-рабль орбитага үнгөн болгаш Черин долгандыр бодууну дөрт хонук аяч-чоруун эгелзэн. Программада көр-дүнгенин өзүлгөр, корабльдин коман-дир Джеймс Маклинитт бирги дол-ганымшында реактивтик шимчедик-чилерин ажитлап тургаш, «Джеми-най-4-тен» ырак эвесе шимчеп чоруп турган ракетагын сөөлүг чалазын-ны капсулазына чоошкунулар ужурут-турган. Ынчалзажок ылавылаттыг-наан чамдык чылдаганыннын ужу-рунда дуржулга бодунамаан. Оон соңулар ужурут таварышкан, чүгө дээрге шенелде чорударына кывар чүткүлү бугу жарыларыннын дең-кезин чаргыдап каапкан болган. А ол дээрге ужудушкунуң сөөлүг ча-лазын күүседириге—тыркыс орби-тадан кууш, Черже бадар төлөөдө, тортозтар шимчедикчи машиналар-нын ажилдарына база эргежок чу-гула болгаш. Ынчангаш ол чедимге чок болган чорук ийги шенелдени күүседириң база сонгаарлаткан.

Бирги долганымшынын орнуна, үнүк долганымда Эварда Уайт бист-тик Алексей Леоновтун эрес-маадыр-лыг чорупуң дапкырамышкан, каби-назыннын үнгөн болгаш ыдыг, бээр шимчээрине индивидуалдыг реак-тивтик тургузууну бир-ле дугаарында ажитлаан. Мындагы чүткүл сагым-дары чугула: «Восход-2-нин» ужула-рынын мурунда американаар астронав-т кижини корабльден чүгө кур-лаанга чедир көстүп үнери-биле дур-жулганы кызыгаарлаарын бодат тур-ганнар.

Америк шенелдени үзүндө кара чангыс шийишканын бола кире-сини эжиңи көдүртүр чорукту бугу-саададыкканы болган хире. Ужу-душкун программанын дежурный директору Джон Хобстин тайыл-бырлааны-биле алырга, ол чорук

эжиң быжыгашкынынын бирзэ-зынны ыжк кыстыпны кире бергенин-ден болдуган чадан чок хире. Ко-раблге Уайт делгир кирип келген соонда оон ханы хөөрөп, базышкы-ны улагып келген деп эчилер даңктыган. Ужудушкунуң үзүндө астронавтар радиацияны, Черин навитиктиг шөлүн хемчээр-биле, чаа навитиктиг аппаратын шылаары-биле хөлбаша апаргашы шылаары-биле чоруккан, хей чурктарын тырттыр-ган. Ужудушкунуң удурушкуну чамдык дуржулгаларын калдыг чыл-даганын биле кылбай барганы ан-дызында билингеш. Космоска аяч-чору үзүндө америк астронавтар бистин «Восход-2» корабльдин эки-пажынын кижигинери шыкаш база-ла кылмыал объектилерин, бо та-варында америк объектилерин ужудушкунуң космоска хайгаарп чоразканнар.

Уайттын корабль кабинасында дашаар чоруп турганынын үзүн те-лекринарга Черин көрүп шыла-вааны харааландыг болган, ынчарга А. Леонов космоска ажидаирин чоруп турга, ону телекринарга көргүсеп болгаш.

Октагыйн шийишээрине америк эртендештерин болгаш конструктор-нын салымшынын совет эртенги хай-нигити болуру-чорутуру-биле үнелеп меделгезин. Оларнын адыга болгаш астронавтарын адыга америк пар-лаалга мактадыг хей-хей өстөрин бижээ. Ол чаа чедиишкени аме-рик улус чоругаарынын эргелиг. Ын-чарга чамдык солундарын арына-рына Совет Эмгекчиле болгаш, АКШ бо ужудушкуну-биле хей чүткүлдерин кымылкан дээр үнер чам-гылаштып турган. Сурагалыг «Нью-Йорк таймс» солунун санаа-оналы өскө болуп турар. Оон бизниси бол-га: «Совет Эмгекчиле космос чуркы-на АКШ-ты канчаарга-даа мурунар апар. Совет подполковник Алексей Леонов космоска Уайтты мурунап сел-гүстээш келген. «Джеминай-4-тү» ужудушкуну эки дээрге-ле совет космонавтарга шагда-ла бар болуп турар дуржулганы болгаш билгилер-

СУУРЛАРГА УДУР КРЕЙСЕР

ХАНОП. (СЭТА). АКШ-тын чедиги флотунун составында кирип турар «Баттерра» дээр америк крейсер Муруну Вьетнамнын Да-Нагт мону-зундан элзэн муруну талаше арик-кавынын сууларын 200 милди-тер астыг улуг боолар-биле боолат турган. Сууларын хей-хей тайбыс чурттакчылары өлгөн, тараачыныар-

ВДР-ниң Даштыкы херектер министерствозунуң меделгели

ХАНОП. (СЭТА). ВДР-нин Даштыкы херектер министерствозунуң ме-делгелине чугаалап турары: «Вьетнамга удуз Каттышкан Штаттарын агрессия дайынын калбартып политиказы амык-биле делтиргин Таиланд уругулушешаан. Бангкок эрге-чачыргалар Вьетнамнын Демократтыг Республиказынче агаардан хаалашкынынын доктамап чорудар чер кыл-дыр боттарынын баазаларын америк ужуз чүгөле тыпысып турар». Тап-ландыда турар америк самолёттар чокта чаа Нго-Ан биле Тхань-Хоа деп сонгу-вьетнам монуларже хаалашкыны кылган болгаш өмнөлдөгилерин, школарын бомбалап база боолат турган. Ол хаалашкынын тунгелени-де 79 кижиге өдүрткен болгаш балыгалаттырган деп, меделгеледе айттып тур-ар.

«Вьетнамда, а ол ышкан Лаоста Каттышкан Штаттарын империализ-териниң агрессия милитарисчи политиказын Таиланд бар-ла шаа-биле удурутла болдуруп, Вьетнам талашы-биле 1954 чылдын Женева дугур-жулгаларын, Лаос талашы-биле 1962 чылдын дугуржулгазын болгаш де-легей эргенин кол принциптерин уруп турар деп чүвени үстүлдө айткан фактылар көргүзүп турар-дыр. Моон-биле холбаштыр ВДР-нин чазак шийтирлеш удуулажышкынын илергейлеп, Вьетнам болгаш Лаос тала-зы-биле Женева дугуржулгаларын шыгыгын сагымын Таиландында негеп турар». Таиланд эрге-чачыргалар Вьетнамнын Демократтыг Респуб-ликазынче хаалашкынырга ажиталар кылдыр боттарынын баазаларын АКШ-ка тыпысын сохсарып ужурутуп деп, ВДР-нин Даштыкы херектер министерствозунуң меделгелине чугаалап турар.

Чурттаар черниң арыг-шеверин сагыңар

Хун бүрүнү аштаалгаш. Бажың ишти арыг болгаш чуртунуң тур-гузуда ону хун бүрүдө аштаар. Эрген форточканы, а агаар чы-лыг бола сонгыны ажитлап тур-рар. Ажит сонга кырынга азы ажит форточка баарына сайдай тургускаш, анаа орум херекселде-рин агаарладыр.

Хонголаан, лак-биле будуваан, стол, сандаларын, хаалгаларын, сонга шийдерин, рамаларын бол-гаш сонга чактарың, одалга хе-рекселерин өз пест-биле чодар. Хонголап, лак-биле будуп каан бажың херекселдерин дукан кы-баан чымчак кургак пест-биле аш-тап турар.

Стол шымыларын сизиги, орун дөжөкти эткен соонда шаланы өл пест ораап каан шетка-биле чо-дуу аштаар.

Шаланы аштап ажаары. Будуп каан малша шаланы негелдеа бир хире катат чыгып суг-биле чуур.

Неделениң өскө хунеринде ону шетка бажында ораап каан өз пест-биле чодуп ширбиң. Чалгы шала доозун синирер өз ситенин шала кырыңче чажыпкаш, ону шетка-биле ширбиң база болур.

Шала кырын кургак шетка-биле азы кургак ширбиң-биле ширбиң черле болбас: ону ыдыг арга-биле аштаарга доозун агаарже көдүрүп үнгөш, оон соонда шала кырыңа, чүөлөр кырыңа катал-ла дүшүлөп кээр. Ындыг доозун-нар агаарга дойдуп чораш, оон-

биле кады кижиниң тымыш орун-тарыңа, а чамдыкта өкпөжө-дөө шүргүп кире бээр.

Паркеттиг (хэзепе кирбаллап кылган тускай чуга малзалар) шаланы шекпен пест ораап каан шетка-биле хунуң-не аштап тур-рар. Паркеттиг шаланы айда бир-ден эвээш эвес катат чуур. Чугтан соонда кургай бээрге ону ары ө-нүң чугун холуу эзилдирген: бу-дук-биле чаап дүрбүрүр херек.

РЕСПУБЛИКАНЫН САНИТАР-ЧЫРЫДЫШКЫН БАЖЫНЫ.

КЫЗЫЛДЫН ЯОЛИТЕХНИКТИГ ТЕХНИКУМУ

1965—66 өөредилге чылында дараазындагы тускай эртермер талашы-биле сүргүлдар хүлөөп алырын чарлап тур.

1. Улетпүр болгаш хамааты тууду талашы-биле.
2. Ажитыг назымалдарын арыгалп сайыра-дыр талашы-биле.

Техникум бола хүндүсү болгаш кежээки салбарларын, туудуга болгаш төлөөлөр органи-зацияларына ажилдар техник-туудугуларын база да-рууда үлетпүрүнүң бүдүргелеринге ажилдар техниктерин болгаш арыгалкыларын белекээр.

Техникумга шүүт өөредилгеге 30 хад чедир назымал оро, хөдөөж кижилерин, а кежээки өө-редилгеге—назы-харын барымдалаадын хүлөп алыр. Ол кижилер бола сес чылдын өөредилгезин дооскан болгаш математика (бижимел база ас-биз), орус дыт (диктант) талашы-биле киирерин аккаменерин чедиишкенин дулаалган болуп ужурут.

ӨӨРЕНИРИНИН ХУУСАЗЫ:

Хүндүсү салбары—3 чыл 6 ай. Кежээки салбары—4 чыл. Билдиршиктерини хүндүсү салбарга июнь 1-ден июль 31-ге чедир, а кежээки салбары—

июнь 1-ден июль 10-га чедир хүлөп алыр. Ни-рериниң аккаменерин хүндүсү салбарга август 1-ден 20-ге чедир, а кежээки салбары—июль 11-ден 31-ге чедир дуулар.

Хүлөп алырын дугайында билдиршикчи-нерин боттары эжекп бээр ийкеп, азы почта-би-ле чорудар. Билдиршикчинең жокар умурул чүдүлөр: школа дооскан дугайында херечил (ол бодун), автобиография, амык шыгылгазы, 3×4 см хемчээлгид үш фото-чурат, ажитлап турган черинден азы школадан характеристика.

Төрүтүгенин дугайында херечилдиз азы паспортун болгаш шериг биледин азы кияр би-жидилге херечилдиз боду эскээр.

Техникумга киргеннерин өөредилгезиниң шы-нарында хамараштыр стипендия-биле болгаш нинти чуртталга чери-биле хандылар.

ДОКУМЕНТИЛЕРИ ДАРААЗЫНДАГЫ

АДРЕСЧЕ ЧОРУДА: Кызыл хоорай, Кызыл партизан куудумчу 34, телефоны № 21-55, ДИРЕКЦИЯ.